

РЕШЕНИЕ

на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства
за резултатите от извършеното оценяване по процедура за програмна акредитация на докторска програма „Теория и история на литературата (Кирилметодиевистика)” от професионално направление 2.1 Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки в Кирило-Методиевския научен център, БАН

1. Хронология на процедурата:

Процедурата е открита на заседание на Постоянната комисия по Хуманитарни науки и изкуства на 22.01.2020 г. (Протокол № 1) по искане на висшето училище (вх. № 21/14.01.2020 г.). На заседание, проведено на 27.01.2021 г. (Протокол №2), на основание чл. 88а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на Комисията приеха доклада на експертната група, утвърдена с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 12.11.2020 г. (Протокол №23) в състав: проф. дфн Татяна Димова Славова – СУ „Св. Климент Охридски”, ръководител на ЕГ, доц. д-р Дарина Дончева Дончева – ПУ „Паисий Хилендарски“, член на ЕГ, докторант Боряна Любомирова Манолова – ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, член на ЕГ, наблюдаващ процедурата – проф. дфн Живка Стефанова Колева-Златева, член на ПКХНИ.

Предвид заповед № РД-01-718/18.12.2020 г. на Министъра на здравеопазването, съгласно която от 22.12.2020 г. до 31.01.2021 г. се удължава срокът на въведените противоепидемични мерки в страната заради разпространението на COVID-19, ЕГ извърши своята проверка само по документи и без посещение в КМНЦ. Заседанията на ЕГ се проведеха дистанционно, като в процеса на работа председателят и членовете на групата бяха в редовна интернет-връзка. В хода на проучването и анализа на Доклада-самооценка и приложенията към него се наложи ръководителят на ЕГ да поиска допълнителна информация – редица справки и уточняващи данни, които бяха предоставени от КМНЦ.

ОБОБЩЕНИЕ: През оценявания период, 2014 – 2019 г., **трима докторанти** са обучавани в ДП „Теория и история на литературата (Кирилметодиевистика)“: **двама – в редовна докторантура, един – на самостоятелна подготовка.** Делът на редовните докторанти спрямо общия брой докторанти е 66,7 %. Обучаваният на самостоятелна подготовка докторант е чужд гражданин. И **тримата** обучавани докторанти **са зачислени през оценявания период.** Същите **трима докторанти са отчислени с право на защита** (2018 г., 2019 г.), **един от тях е защитил дисертационния си труд** (2019 г.).

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

С протокол № 20 от 17.12.2014 г. Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства (ПКХНИ) взема решение за даване на програмна акредитация на ДП „Теория и история на литературата (Кирилметодиевистика)” от професионално направление 2.1. Филология от област на висше образование 2. Хуманитарни науки в КМНЦ, БАН, с оценка 9,25 (девет цяло и двадесет и пет стотни) и срок на валидност шест години в съответствие с член 79 (4) от ЗВО. В своето решение ПКХНИ отправя следната **препоръка:**

Да се засили академичният обмен на докторанти по международни образователни програми (в срок до декември 2017 г.).

ПКХНИ установи, че в КМНЦ са създадени условия за академичен обмен и професионална мобилност на докторантите, както по двустранни договори (5 сключени български и чуждестранни), така и по програмата Еразъм+ (договорни отношения с 11 институции от 6 държави). От 2019 г. КМНЦ има сключени договори и с Института по славистика във Виена (Австрия) и с Университета „Аристотел“ в Атина (Гърция). В

оценявания период **двама от тримата** обучавани докторанти в ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ са **специализирали в чужбина** (една мобилност по програма „Еразъм+“ за 4 месеца в гр. Нитра, Словакия и една мобилност за 1 месец в Прага по програмата за двустранно сътрудничество между България и Чехия на БАН). За същия период в КМНЦ са се обучавали **6 чуждестранни докторанти и един постдокторант от Италия**.

ПКХНИ установи, че препоръката е изпълнена.

2. Констатации и оценки за изпълнението на критериите за програмна акредитация на докторски програми в съответствие със Стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО /Таблица 5/¹:

Въз основа на изводите в доклада на експертната група Постоянната комисия направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнение на критерий 1.1. в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 /1–10/: „Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма“:

ПКХНИ установи, че **Кирило-Методиевският научен център при БАН организира обучение по ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ в съответствие със своята мисия, цели, задачи**. Налице е органична връзка между научноизследователската дейност на КМНЦ и обучението на докторантите. Предложената за акредитация програма съответства на мисията на КМНЦ, обуславя се както от националния контекст, в който Центърът функционира, така и от контекста и спецификите на кирилометодиевистиката като изследователска област.

Като цяло КМНЦ има ясна политика за осигуряване и управление на качеството на обучението на докторантите и се стреми обучението по ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ да бъде в съответствие с действащото национално законодателство и с вътрешните правилници на БАН. **Представената документация обаче не съдържа данни за системно изготвяне на тримесечни отчети от редовните докторанти**, каквото е изискването на чл. 18, ал. 1 от ППРАРСРБ, чл. 48 от Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН и т. 4.10 от Типовия договор за подготовка на докторанти в БАН редовна и задочна докторантура по държавна поръчка. Тримесечните отчети не са посочени и като задължителен елемент на досието на докторанта (Приложение №6). **Не са посочени и кредити за част от обявените курсове за докторанти. Не се съобщава за разработена процедура за оценка на автентичността на дисертационните трудове чрез електронни средства.**

При обучението на докторантите КМНЦ се ръководи от правилата на действащия в БАН Етичен кодекс, определящ нормите и правилата за академична етика. Следват се и принципите на Европейската харта на изследователите и Кодекса за поведение при подбор на изследователи. През оценявания период няма сигнали за нарушения на академичната етика или за конфликти между научни ръководители и докторанти.

¹ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

Констатации за изпълнение на критерий 2.1. в съответствие със стандарт 2 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни“:

Направената проверка констатира, че КМНЦ е създал нужната организация и има утвърдени стандарти за разработване, одобряване и прилагане на документите, свързани с учебния процес по ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“. Стандартите и процедурите за разработване и одобряване на докторските програми са разписани в публични вътрешнонормативни документи на БАН и Центъра за обучение (ЦО). Обучението на докторантите в КМНЦ се осъществява при спазването им, както и при спазването на националното законодателство. То се провежда по учебна документация с дефинирани цели и задачи, която периодично се актуализира със съдействието на докторантите. Индивидуалният учебен план отговаря както на приетите в БАН критерии, така и на специфичната научноизследователска дейност на КМНЦ. Документация на ДП не е видима на интернет страницата на КМНЦ – учебен план, квалификационна характеристика, учебни програми.

ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ е ориентирана към нуждите на самия КМНЦ, но също и към редица институции в България и в чужбина, които са потенциални работодатели на успешно защитилите докторанти.

ДП е съвместима с подобни докторски програми в България и в страните от и извън ЕС, което позволява осъществяването на докторантска мобилност.

Констатации за изпълнение на критерий 3.1. в съответствие със стандарт 3 от ESG - част 1 /1-10/: „Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд“:

ПКХНИ стигна до заключението, че по отношение на ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ се използват съвременни индивидуални и колективни образователни форми на подготовка, като се прилагат адекватни за професионалното направление научноизследователски методи. Докторантите отчитат основните етапи на обучението си и разработването на дисертациите си ежегодно, а отчетите се обсъждат и утвърждават от Научния съвет (НС) на КМНЦ. Решенията на НС и цялата информация по изпълнението на индивидуалния план на докторанта се отразяват в неговото досие. В БАН, респ. в КМНЦ, действа кредитна система за оценка на подготовката на докторантите (разписана в Правилника за дейността на ЦО и АС на БАН, Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в КМНЦ и Анекса към него), като се присъждат 250 кредита за обучението в ДП. Постиженията на докторантите се оценяват според нормативните и вътрешните изисквания.

ПКХНИ установи, че в КМНЦ съществува неформален ред за подаване на жалби от докторанти, които се разглеждат на заседания на КМНЦ. През оценявания период няма постъпили жалби от докторанти.

Констатации за изпълнение на критерий 4.1. в съответствие със стандарт 4 от ESG - част 1 /1-10/: „Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация“:

Направената проверка установи, че обучението в ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ се осъществява в съответствие с нормативните изисквания и процедури. Създадена е административна система за

регистриране на целия ход на докторантурите до успешната защита на дисертационните трудове и за реализацията на завършилите докторанти. Осъществена е една защита.

Проектната дейност в КМНЦ е широко застъпена (разработени са 18 национални и международни проекта), което създава реални възможности за докторантите да работят по изследователски проекти. Всички докторанти на КМНЦ участват в научноизследователските проекти на Центъра. През периода 2014 – 2019 г. докторантите в ДП са участвали с доклади в **9 конференции**, като едно участие е в чужбина (Нитра, Словакия), останалите научни форуми са проведени в България, но 2 от тях са международни. **Средният брой участия в научни форуми на 1 докторант по научната специалност „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ е 3,0.**

В КМНЦ са създадени условия за академичен обмен и професионална мобилност на докторантите както по двустранни договори (5 договори с български и чуждестранни институции), така и по програмата Еразъм+ (договорни отношения с 11 чуждестранни институции). През оценявания период по програмата Еразъм+ двама докторанти от тримата обучавани в ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ са специализирали в чужбина (една мобилност по програма „Еразъм+ за 4 месеца в гр. Нитра, Словакия, и една мобилност за 1 месец в Прага по програмата за двустранно сътрудничество между България и Чехия на БАН). Възможности за докторантска мобилност КМНЦ осигурява и чрез своята проектна дейност. С участието си в проектите докторантите получават възможност за проучвателска работа в труднодостъпни ръкописни фондове. **Трябва да се изтъкне и фактът, че през оценявания период в КМНЦ са обучавани 6 чуждестранни докторанти и един постдокторант от Италия.**

Констатации за изпълнение на критерий 5.1. в съответствие със стандарт 5 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията“:

Ръководството и обучението на докторантите от ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ се осъществява от преподаватели с необходимия профил и висока квалификация по научната специалност: **4 професори и 4 доценти**, всички със степен „доктор“. Цялостната научна продукция на преподавателския състав, обезпечаващ научната среда на обучението на докторантите в ДП за оценявания период включва **421** издания (монографични изследвания, сборници от конференции, научно- и научнопопулярни студии и статии). На голяма част от тях (110 публикации) автори са осемте тесни специалисти, хабилитирани лица, по ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“. Публикациите са обнародвани в престижни издания в България и зад граница, голяма част от тях (18,2%) са индексирани в международни база данни (3 в Web of Science, 1 в Scopus, 16 в ERIH Plus). Справката за цитиранията на научната продукция на КМНЦ в този период показва, че са цитирани 446 публикации, издадени в 17 страни на 11 различни езика, като броят цитиращи източници е 1294 (не е посочена информация колко от цитиранията са в научни издания, индексирани в престижни международни бази данни).

Констатации за изпълнение на критерий 6.1. в съответствие със стандарт 6 от ESG - част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности“:

ПКХНИ установи, че за докторантите в програма “Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ **са създадени всички необходими материално-технически условия за осъществяване на пълноценна образователна и научно-изследователска дейност.** КМНЦ съдейства по различни начини за научно-изследователската и публикационната дейност на докторантите си – чрез специализации по програмите за обмен

с партньорски университети и институции, обнародване на изследванията им, участия в проекти, международни и национални конференции и семинари, достъп до богатата информационна база. Докторантите в КМНЦ разполагат със свободен и неограничен достъп до ресурсите на Централната библиотека на БАН, библиотеките на другите хуманитарни институти на БАН, както и до вътрешния за Центъра библиотечен фонд, който включва базова литература по специалността „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ и **богатата микрофилмова сбирка, лични фондове на учени.** Списък на книгите (на кирилица, латиница и гръцки) и на микрофилмите е качен на сайта на КМНЦ (<https://www.kmnc.bg/?info=94>).

Констатации за изпълнение на критерий 7.1. в съответствие със стандарт 7 от ESG – част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите“:

Проверката установи, че КМНЦ има изградена организация за управление на информацията относно обучението и реализацията на докторантите, която се съгласува с ЦО и АС на БАН. Периодично се обсъждат резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението и потребностите от промяна. Чрез ежегодните отчети КМНЦ упражнява контрол върху качеството на обучението и изследователската работа на докторантите.

Не е изградена система за работа с алумни на ДП, която, от една страна, има възможност да очертае определени тенденции, свързани с управлението на качеството на обучението. От друга страна, алумни информацията би могла да се използва и като реклама на докторските програми на КМНЦ.

Констатации за изпълнение на критерий 8.1. в съответствие със стандарт 8 от ESG – част 1 /1-10/: „Висшето училище или научната организация публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти.“

ПКХНИ констатира, че КМНЦ провежда информационна политика, осигурявайки на специализирания си сайт информация за резултатите от научноизследователската дейност, вкл. за защити на докторски дисертации, за обявени конкурси за прием на докторанти, за актуалните за семестъра докторантски курсове, за проектите, проведените и предстоящите научни и образователни форуми. Информация се оповестява и чрез сайта на Докторантското училище към ЦО–БАН, на който се намират някои от основните нормативни документи за обучението на докторанти. Докторантите имат реална възможност да реализират академична мобилност, да популяризират изследователските си резултати чрез участия в национални и международни научни форуми, проекти и публикуване в специализирани научни издания.

Констатации за изпълнение на критерий 9.1. в съответствие със стандарт 9 от ESG – част 1 /1-10/: „Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии“

ПКХНИ установи, че в КМНЦ **периодично се актуализират докторските програми**, в това число и ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“, като мониторингът на обучението се осъществява от ръководителя на ДП, ръководството на Центъра, Комисията по атестация на учените и Научния съвет. Всички дейности по периодично преглеждане и актуализиране на програмите се основават на изследователската и преподавателската експертност на учените в КМНЦ и на контактите им с учени от национални и чуждестранни университети и институти. **Не е приложена обаче конкретна документация, свидетелстваща за наличието на устойчива система за мониторинг, за съобразяване с препоръки, направени от докторантите. Не се съобщава за вътрешни одити, анкети и срещи с алумни, чието мнение да се взема под внимание при**

осъвременяване на програмите, в това число и на ДП „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“.

Констатации за изпълнение на критерий 10.1. в съответствие със стандарт 10 от ESG – част 1 /1–10/: „Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми“:

Направената проверка показва, че в КМНЦ самооценяването и външното оценяване се реализират чрез атестиране на преподавателите и докторантите и чрез изготвяне на доклади за следакредитационен контрол на действащите докторски програми от НАОА; изработване на доклад-самооценка и съпътстващата го документация във връзка с процедури на акредитация от НАОА, външен мониторинг, осъществяван ежегодно от МОН. **Не са документирани вътрешни одити за оценка на качеството на обучението в докторската програма.**

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване, проведено на **17.02.2021 г. (Протокол №3)**, на основание чл. 88а, ал. 5, т. 1 от ЗВО и чл. 38, ал. 2 от ПДНАОА, членовете на Постоянната комисия гласуваха оценки по критериите за програмна акредитация на докторски програми по десетобалната система, в съответствие с чл. 79 (1) на Закона за висшето образование.

След обобщаване на резултатите от гласуването, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА „Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти“, Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства взе следното **РЕШЕНИЕ**:

1. Дава програмна акредитация на докторска програма „Теория и история на литературата (Кирилометодиевистика)“ от професионално направление 2.1 Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки в Кирило-Методиевския научен център на БАН на основание на обща оценка: 9.12 (девет цяло и дванадесет стотни).

2. Срокът на валидност на акредитацията е ШЕСТ години, в съответствие с §60 от ПЗР на ЗИД към ЗВО.

Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства формулира следните **ПРЕПОРЪКИ**:

1. Да се синхронизира прилаганата кредитна система за оценяване на обучението в докторската програма с кредитните системи, прилагани в други български и чуждестранни университети, като се вземе под внимание *Наредба №21/30.09.2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшето образование.*

Срок: януари 2022 г.

2. Да се усъвършенства представянето на докторската програма в интернет, като бъде систематизирана прилаганата учебна документация и нормативна уредба.

Срок: октомври 2022 г.

3. Да се разработи процедура за оценка на автентичността на дисертационните трудове чрез използване на електронни средства.

Срок: октомври 2022 г.

4. Резултатите от периодичните вътрешни одити за оценка на качеството на обучението в докторската програма да се публикуват на сайта на КМНЦ.

Срок: постоянен

Общата словесна оценка в съответствие с получената числова е: пълно съответствие.

Председател на ПКХНИ:

(проф. дфн Анна-Мария Тотоманова)